

Column: Kan het auteursrecht van de architect de sloophamer nog tegenhouden?

15-10-2015 15:03

Op ontwerpen van de architect rust auteursrecht. Dat verbaast weinigen. Waar in de praktijk vaak geen rekening mee wordt gehouden, is dat dat auteursrecht de opdrachtgever voor vervelende situaties kan plaatsen. De opdrachtgever wiens initiatief het was om te gaan bouwen, die de grond heeft gekocht en de architect, andere adviseurs en aannemer(s) heeft betaald, is toch niet altijd 'baas in eigen huis'.

De architect kan de bouw tegenhouden. In ieder geval totdat de opdrachtgever aan al zijn financiële verplichtingen tegenover de architect heeft voldaan. Het is de eigenaar van een gebouw niet zonder meer toegestaan om zonder overleg met de architect wijzigingen aan het gebouw aan te brengen. Onder omstandigheden kan de architect zich verzetten tegen de sloop van het gebouw. Er is zelfs een keer een architect geweest die – tevergeefs – zijn opdrachtgever door tussenkomst van de rechter wilde verplichten om het ontwerp daadwerkelijk te laten realiseren.

De opdrachtgever is gebaat bij goede afspraken over het auteursrecht. De algemene voorwaarden die vrijwel standaard door architecten worden gehanteerd, zijn vastgelegd in De Nieuwe Regeling (DNR 2011). In die voorwaarden is in ieder geval geregeld dat de opdrachtgever het ontwerp één keer mag laten uitvoeren nadat hij de architect heeft betaald. Omdat er vaak iets mis gaat bij het van toepassing verklaren van algemene voorwaarden, is het verstandig om ook in de tekst van de overeenkomst voldoende aandacht aan het auteursrecht te besteden. Indien de algemene voorwaarden niet van toepassing zijn, kan de architect betogen dat in het geheel geen toestemming is verleend om het gebouw te realiseren.

Ook al heeft de architect zijn auteursrecht overgedragen, dan nog betekent dat niet dat de opdrachtgever met het gebouw kan doen en laten wat hij wil. Een paar maanden geleden is door de kortgedingrechter in Den Haag vonnis gewezen in een geschil tussen een architect en de Rijksgebouwendienst. In de jaren '90 heeft een ingrijpende verbouwing plaatsgevonden. Het pand wordt binnenkort opnieuw verbouwd. De toevoegingen uit de jaren '90 worden nu (grotendeels) weer weggenomen. De architect die destijds bij de verbouwing betrokken is, heeft een auteursrecht op de toevoeging aan het gebouw. Hij mag zich dan ook verzetten tegen iedere wijziging aan die toevoeging, tenzij dat verzet niet redelijk is.

In kort geding vorderde de architect dat alle sloop- en bouwwerkzaamheden zouden worden gestaakt en dat hij zou worden geïnformeerd over de volledige details van het verbouwplan. Een belangenafweging leidde ertoe dat de gevorderde bouwstop werd afgewezen. De sloopwerkzaamheden waren al een eind gevorderd. Bovendien heeft de Staat in het kader van de aanbesteding voorgeschreven dat overleg met de architect moest plaatsvinden. De architect was daartoe ook benaderd, maar weigerde dat overleg toen zelf.

Toch staat de architect niet met lege handen: op last van de rechter moet de opdrachtgever alle bouwtekeningen aan de architect verstrekken. De architect wordt op die manier in staat gesteld om na te gaan of zijn rechten worden geschonden. Als dat het geval is, kan in een nieuwe procedure worden getoetst of sprake is van 'misvorming' of 'verminking' van het ontwerp, die 'de eer of goede naam' van de architect aantast.

Gaat u binnenkort een pand slopen of ingrijpend verbouwen? Dan kan het raadzaam zijn om te onderzoeken of er persoonlijkheidsrechten van een architect in het geding zijn. Goed overleg kan overigens nooit kwaad.

Een column van Björn Ramakers, Advocaat Bouwrecht en Aanbestedingsrecht bij [De Kempenaer Advocaten](#).

VASTGOED JOURNAAL